

Positionpaper Zeer Zorgwekkende Stoffen(ZSS) en opkomende stoffen in oppervlaktewater

Aanleiding

Veel waterschappen zijn inmiddels geconfronteerd met de aanwezigheid van schadelijke stoffen zoals GenX en PFOA in oppervlaktewater, waterbodems en in- en effluent van rwzi's. PFOA en GenX behoren tot de stofgroep perfluoralkylfosfaten(PFAS).

PFOA behoort tot de Zeer Zorgwekkende Stoffen(ZZS). ZZS hebben kenmerken als kankerverwekkend, mutageen, persistent, bioaccumulerend en giftig.

GenX behoort tot de potentiële ZZS. Potentiële ZZS zijn stoffen waarvan nog niet met zekerheid bekend is of ze wel of niet ZZS zijn omdat er (nog) onvoldoende gegevens beschikbaar zijn over deze stoffen om dit vast te kunnen stellen.

ZZS zijn zeer schadelijk voor mens en milieu en we moeten voorkomen dat deze stoffen in het oppervlaktewater terecht komen.

Opkomende stoffen, bijvoorbeeld pyrazool , zijn stoffen die nog niet (wettelijk) genormeerd zijn en waarvan de schadelijkheid nog niet(volledig) is vast gesteld. Ook deze stoffen vinden we in het oppervlaktewater en in het in- en effluenten van rwzi's.

Huidige situatie

De waterschappen zijn bevoegd voor de directe lozingen en kunnen op die manier grip houden op eventueel schadelijke stoffen die rechtstreeks in het oppervlaktewater terecht komen. Voor de indirecte lozingen ligt de bevoegdheid bij andere bevoegde gezagen(veelal gemeenten, provincies) en ervaren de waterschappen als knelpunt dat er onvoldoende zicht is op schadelijke stoffen zoals ZZS en opkomende stoffen die via de rwzi's of via luchtdepositie terecht komen in het oppervlaktewater.

Naast dit knelpunt is een ander knelpunt voor de waterschappen dat er niet altijd voldoende informatie beschikbaar is over ZZS en opkomende stoffen en er veelal geen waterkwaliteitsnormen zijn voor deze stoffen. Het ontbreekt de waterschappen aan handvatten, voor vergunningverlening en handhaving, hoe met deze stoffen om te gaan.

PFAS in bodem, waterbodems en grondwater

De problematiek rond PFAS beperkt zich niet alleen tot oppervlaktewater maar leidt inmiddels ook tot problemen voor bodem, waterbodems en grondwater. Waterschappen ondervinden hinder bij het wegzetten van bagger waarin PFOA is aangetroffen. Voor GenX in de bodem is nog geen norm vastgesteld. Er is op dit nog geen landelijk beleidskader voor PHAS in de bodem.

Structurele aanpak ZZS en opkomende stoffen in oppervlaktewater

Naar aanleiding van de casus GenX en in het verleden pyrazool is er al veel gebeurd op het gebied van ZZS en opkomende stoffen in oppervlaktewater. Er is door het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat een structurele aanpak ZZS en opkomende stoffen in oppervlaktewater ontwikkeld. Deze aanpak valt onder de Delta-aanpak waterkwaliteit.

Er is een ambtelijk spoor dat inzet op het:

- Ontwikkelen van opleidingen om kennis te verhogen bij vergunningverlening en handhaving.
- Ontwikkelen van tools voor vergunningverlening in handhaving.
- Opzetten van een kennisnetwerk van bevoegde gezagen.
- Actualiseren van wet en regelgeving.
- Actualiseren van vergunningen op ZZS door alle bevoegde gezagen (gemeenten, provincies, Rijkswaterstaat en waterschappen).
- Oprichten van landelijk opererend team voor incidenten zoals GenX.
- Vroegtijdig inzicht krijgen in opkomende stoffen door onderzoek.
- Inzetten binnen de EU op een strenger toelatingsbeleid van schadelijke stoffen.

Bestuurlijk spoor

Om versnelling en focus te krijgen op thema's uit de Delta-aanpak waaronder ZZS en opkomende stoffen komen er drie versnellingstafels waaronder een voor "Stoffen". Naast ZZS en opkomende stoffen komen in deze versnellingstafel ook medicijnresten en microplastics aan bod. Diverse partijen zijn vertegenwoordigd aan de tafel waaronder de waterschappen.

Inzet Unie en Waterschappen

De Unie ondersteunt de structurele aanpak van ZZS en opkomende stoffen in oppervlaktewater. Hoe eerder we zicht en grip hebben op schadelijke stoffen die ons oppervlaktewater bedreigen hoe beter en met uiteindelijk als doel het voorkomen dat deze stoffen in het oppervlaktewater terecht komen.

De Unie en de waterschappen zijn vertegenwoordigd in verschillende onderdelen van de structurele aanpak ZZS en opkomende stoffen in oppervlaktewater en leveren een actieve bijdrage op deze onderdelen. De Unie en de waterschappen trekken hierbij samen op met andere stakeholders zoals de drinkwaterleidingbedrijven en Rijkswaterstaat.

De waterschappen gaan aan de slag met de actualisatie van de bestaande vergunningen voor ZZS.

De waterschappen zijn vertegenwoordigd aan de versnellingstafel "Stoffen" en stimuleren de focus en versnelling op ZZS en opkomende stoffen in oppervlaktewater.

De Unie en waterschappen werken nauw samen met andere overheden bij incidentenaanpak zoals bij de problematiek rondom GenX om meer kennis te krijgen van ZZS en opkomende stoffen en handelingsperspectieven.

De Unie ondersteunt initiatieven van andere EU landen voor de inzet van strengere toelatingseisen voor schadelijke stoffen. Nederland trekt samen met Duitsland op voor strengere toelatingseisen van GenX binnen REACH. REACH staat voor het Europese stoffenbeleid en staat voor Registratie, Evaluatie, Autorisatie en restrictie van Chemische stoffen. Ook zet de Unie zich samen met VEWIN in voor strengere regelgeving voor PMT (Persistent, Mobile en Toxic) stoffen.

De Unie lobbyt bij het Ministerie om te stimuleren dat er een landelijke beleidskader komt voor PFAS in de bodem.